

Kinnitas:	Tauno Vanaselja	Äriarendus- ja haldusjuht	23.01.2025
Koostas:	Triin Arujõe	Keskkonna- ja puhastuse osakonna juhataja	21.01.2025
	Ees- ja perekonnanimi	Ametikoht	Kuupäev

JÄÄTMEKÄITLUSEESKIRI

EESMÄRK

Eeskirja eesmärk on puhta ja tervisliku keskkonna tagamine sihtasutuse Tartu Ülikooli Kliinikum (edaspidi Kliinikum) haldusterritooriumil ning jäätmete taaskasutamise soodustamine.

KEHTIVUS

Käesolev eeskiri on kohustuslik kõigile Kliinikumi töötajatele ja Kliinikumi ruumide rentijatele (kui rendilepingus ei ole sätestatud teisiti).

VASTUTUS

Kohtadel vastutavad käesoleva eeskirja täitmise eest struktuuriüksuste juhid, õendusjuhid, ämmaemandusjuhid, proviisorid, majahaldurid, sisepuhastustööde juht, sisepuhastustööde koordinaatorid, sisepuhastustööde juhendaja, perenaised oma vastutusala piires ja rentnikud.

Kliinikumi jäätmekäitluse eest on üldvastutav isik haldusvaldkonna keskkonna- ja puhastuse osakonna juhataja.

TEGEVUSKIRJELDUS

1. Mõisted

- 1.1 **Jäätmed** on mis tahes vallasasi, mille valdaja on ära visanud, kavatseb seda teha või on kohustatud seda tegema.
- 1.2 Jäätmeseaduse § 6 järgi **ohtlikud jäätmed** on jäätmed, mis komisjoni määruse (EL) nr 1357/2014 lisas nimetatud vähemalt ühe ohtliku omaduse tõttu võivad olla ohtlikud inimese tervisele, varale või keskkonnale.
- 1.3 **Jäätmetekitaja** on isik, kelle tegevuses tekivad jäätmed, või isik kelle sihipärase tegevuse tulemusel jäätmete olemus või koostis muutub.

2. Jäätmekäitluse üldnõuded

- 2.1 Iga jäätmetekitaja (struktuuriüksus) peab olema teadlik oma valduses olevate jäätmete liigist, päritolust, jäätmekäitluse seisukohalt olulistest omadustest ja neist tulenevatest tervise- või keskkonnoahust.
- 2.2 Iga tegevuse juures tuleb rakendada kõiki sobivaid jäätmetekke vältimise ja jäätmete hulga vähendamise võimalusi, samuti kanda hoolt, et jäätmed ei põhjustaks ülemäärast ohtu tervisele ja keskkonnale.
- 2.3 Jäätmetekitaja on kohustatud vältima ohtlike jäätmete segunemist omavahel või olmejäätmetega või muude ainete või asjadega.
- 2.4 Iga töötaja peab ise sorteerima enda tegevuse käigus tekkinud jäätmed vastavalt nõuetele.
- 2.5 Kliinikumi jäätmekäitlussüsteem põhineb järgmisel jaotusel:

Tavajäätmed:

- papp-paberpakendid
- segapakendid
- klaaspakendid
- biojäätmed
- segaolmejäätmed

Ohtlikud jäätmed:

- erikäitlust vajavad meditsiinilised jäätmed
- ravimijäätmed

- tsütostaatilised jäätmed
 - muud ohtlikud jäätmed
- 2.6 Kliinikumi haldusterritooriumil korraldab jäätmehooldust haldusvaldkonna keskkonna- ja puhastuse osakond. Kontrolli teostavad kohtadel infektsioonikontrolliõed, keskkonna- ja puhastuse osakonna juhataja, kvaliteedijuht ja jäätmekäitluse spetsialist.
- 2.7 Regulaarselt toimub töökeskkonna siseaudit, mille käigus kontrollitakse ka jäätmekäitluseeskirja nõuete täitmist. Töökeskkonna siseauditit teostavad töökeskkonna spetsialist, keskkonna- ja puhastuse osakonna juhataja ja infektsioonikontrolliõde vastavalt töökeskkonna siseauditi teostamise juhendile (JKL-90).
- 2.7.1 Regulaarselt toimub erikäitlust vajavate meditsiiniliste jäätmete ja tsütostaatiliste jäätmete käitlemise nõuete täitmise (prügikottide märgistamine, sulgemine, jäätmete eraldi sorteerimine) ning vastavate jäätmeheidlate korrashoiu kontroll. Kontrolli teostavad keskkonna- ja puhastuse osakonna jäätmekäitluse operaatorid, jäätmekäitluse spetsialist, kvaliteedijuht ja osakonnajuhataja.
- 2.8 Kliinikum kui jäätmevaldaja, sõlmib jäätmekäitluslepingu(d) vastavat keskkonnaluba omava firma(de)ga.
- 2.9 Kliinikum omab keskkonnaluba õigusega ise käidelda vastavalt keskkonnaloas toodud tingimustele erikäitlust vajavaid meditsiinilisi jäätmeid (jäätmekood 18 01 03*).
- 2.10 Käesolevas eeskirjas sätestamata juhtudel tuleb lähtuda kehtivatest õigusaktidest.
- 2.11 Eeskirja täiendatakse või muudetakse lähtudes Kliinikumi tegevusest või uute jäätmekäitlusala tegevust reguleerivate seaduste ja määruste kehtestamisel.

3. Jäätmeheidlate ja taaskasutatavate jäätmekonteinerite asukohad

3.1 Kesksete ohtlike jäätmete heidlate asukohad

Asukoht: N. Lunini 8, keskkonnaosakond ja L. Puusepa 8 F korpus 0 korrus ruum nr F048 (jäätmed 1).

- asukohas N. Lunini 8 toimub jäätmete vastuvõtt tööpäeviti kell 8.00-16.00;
- asukohas L. Puusepa 8, F korpus, soklikorrus ruum nr F048 toimub jäätmete vastuvõtt ööpäevaringselt, uks on avatav kiibiga.

3.2 Erinevate hoonete ohtlike jäätmete ruumide asukohad

- L. Puusepa 8, F korpus, 0 korrus, ruum nr F048 (jäätmed 1);
- L. Puusepa 8, G korpus, soklikorrus, ruum nr 022;
- L. Puusepa 6, soklikorrus, ruum nr 034a;
- L. Puusepa 2, soklikorrus, ruum nr 013;
- L. Puusepa 1A, soklikorrus, ruum nr 0028;
- Raja 31, soklikorrus, ruum nr A0045;
- Riia 167, soklikorrus, ruum nr B017;
- N. Lunini 6, B korpuse soklikorrus, ruum nr B0025.

Punktis 3.2 toodud jäätmeruumid on lukustatud. Ravimijääkide kotte ja kanistreid võivad kogumisruumidesse viia **ainult jäätmed tekitanud osakonna töötajad**.

Aadressil L. Puusepa 8 asuvad ravimijääkide kogumisruumid:

- kogumisruumid on videovalve all;
- kogumisruumidesse saab siseneda **ainult** läbipääsukaardiga.

Teistel aadressidel asuvad ravimijääkide kogumisruumid:

- kogumisruumi võti asub osakonnas.

3.3 Patoloogiliste jäätmete jäätmeheidlate asukohad

- L. Puusepa 8, G korpuse soklikorrus, ruum nr 022;
- L. Puusepa 8, J korpus, 0 korrus, J 0182;
- L. Puusepa 2, soklikorrus, ruum nr 013.

Jäätmete vastuvõtt toimub ööpäevaringselt. Kui jäätmeruumi uks on suletud, siis võti asub jäätmetekitajate käes.

3.4 Radioaktiivsete jäätmete jäätmeheidla

Asukoht: L. Puusepa 8 F korpuse soklikorruks ruum nr F005 ja F006 (radioloogiakliiniku ruum).

3.5 Tsütostaatiliste jäätmete (sh tsütostaatiliste ravimijääkide) kogumiskohad

- L. Puusepa 8, F korpus 0 korrus ruum nr F048 (jäätmel 1).

3.6 Segapakendite, papp- ja paberpakendite, klaaspakendite ja segaolmejäätmete kogumiskonteinerite asukohad

- kõigi Kliinikumi hoonete majandushoovis või õuealal;
- L. Puusepa 8 hoones F korpus 0 korrus ruum F050 (jäätmel 3) ja A korpus 0 korrus, ruum A019.

3.7 Biolagunevate jäätmete kogumiskonteinerite asukohad

- kõigi Kliinikumi hoonete majandushoovis või õuealal.

3.8 Tekstiilijäätmete kogumiskonteineri asukoht

- N. Lunini 8 jäätmekeskuse

4. Jäätmete sorteerimine, pakendamine, käitlemine

Tabelis 1 on toodud kokkuvõtlik skeem kuidas jäätmeid sorteerida, kelle kohustus on jäätmed osakonnast jäätmeruumidesse või kogumiskonteineritesse viia.

Tabel 1

JÄÄTMELIIG	PAKENDAMINE	KES OSAKONNAST ÄRA?	KUHU OSAKONNAST?
papp-ja paberpakend	• läbipaistev prügikott	puhastaja	• papp- ja paberpakendi kogumiskonteiner
segapakend	• läbipaistev prügikott	puhastaja	• segapakendi kogumiskonteiner
biojäätmed	• biolagunev prügikott	puhastaja	• biojäätmete kogumiskonteiner
segaolmejäätmed	• must prügikott • valge prügikott (kontorites)	puhastaja	• segaolmejäätmete konteiner
erikäitlust vajavad meditsiinilised jäätmed	• kollane prügikott • kollane torkekindel kanister	osakonna töötaja / majandusosakonna abitööline	• osakonnas asuv jäätmeruum • punktis 3.2 toodud jäätmeruum
ravimijäägid	• pruun või roosa prügikott • sinise kaanega torkekindel kanister lisaks absorbent	osakonna töötaja	• punktis 3.2 toodud jäätmeruum
tsütostaatilised jäätmed	• Seal Safe süsteem • punane prügikott	<u>osakonna töötaja</u>	• punktis 3.5 toodud jäätmeruum
muud ohtlikud jäätmed	vastavalt jäätmeliigile • pappkast • plastanum, lisaks VKL-324	osakonna töötaja	• punktis 3.2 toodud jäätmeruum • N. Lunini 8 jäätmekeskus

4.1 Tavajäätmed

4.1.1 Segaoalmejäätmed

Segaoalmejäätmed on põhitegevuses käigus oma tarbimisomadused kaotanud mitteohtlikud esemed, v.a eraldi sorteeritavad papp-paberpakendid, segapakendid, klaaspakendid ja biojäätmed.

Pakendamine:

Segaoalmejäätmed tuleb pakendada musta prügikotti, välja arvatud kontorites, kus on lubatud segaoalmejäätmeid pakendada ka valgesse prügikotti.

Tavajäätmete sorteerimise juhend vt [lisa 3](#).

4.1.2 Biojäätmed

Biojäätmed on toidu- ja köögijäätmed ning aia- ja haljastujäätmed. Käesolevas juhendis mõistame biojäätmete all toidu- ja köögijäätmeid.

Pakendamine:

Biojäätmed tuleb pakendada biolagunevasse prügikotti või paberkotti.

Tavajäätmete (sh biojäätmete) sorteerimise juhend vt [lisa 3](#).

Aia- ja haljastusjäätmete kogumise ja üleandmisega jäätmekäitlustevõttele tegeleb majandusosakond.

4.1.3 Papp- ja paberpakendid

Papp- ja paberpakend on papp- või pabermaterjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba mahutamiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks või esitlemiseks selle kauba olelusringi vältel.

Koos papp- ja paberpakenditega kogutakse ka vanapaberit.

Pakendamine:

Papp- ja paberpakendid tuleb pakendada läbipaistvasse prügikotti. Samasse kotti võib panna ka vanapaberi. Suured kastid võib pakendamata panna papp- ja vanapaberi konteinerisse. Suured pappkastid tuleb enne konteinerisse panekut lahti võtta.

Papp- ja paberkonteinerid ei tohi sisaldada ümbertöötlemist segavaid aineid.

Tavajäätmete (sh papp- ja paberpakendite) sorteerimise juhend vt [lisa 3](#).

4.1.4 Segapakendid

Segapakend mis tahes materjalist (v.a paberist või papist) või mitmest materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba mahutamiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks või esitlemiseks selle kauba olelusringi vältel.

Pakendamine:

Segapakendid tuleb pakendada läbipaistvasse prügikotti.

Tavajäätmete (sh segapakendite) sorteerimise juhend vt [lisa 3](#).

4.1.5 Klaaspakendid

Klaaspakend on klaasist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba mahutamiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks või esitlemiseks selle kauba olelusringi vältel.

Klaaspakendite kogumisel kehtivad segapakendite kogumisega samad reeglid vastavalt punktile 4.1.4 (v.a. läbipaistvasse kotti pakendamine. Klaaspakendid tuleb konteinerisse panna lahtiselt).

Kui osakonnas ei koguta eraldi klaaspakendeid, tuleb klaaspakendid panna segapakendikonteinerisse.

Majapidamisklaas (akna- ja ukseklaas) kuulub segaolmejäätmete hulka ja seda ei tohi panna segapakendite ega klaaspakendite kogumiskonteinerisse.

Ravimitega saastunud klaastarad ei tohi panna klaaspakendite konteinerisse.

4.1.6 Tekstiilijäätmed

Tekstiilijäätmed on kasutusest kõrvaldatud rõivad ja tekstiilid (sh vaibad, madratsid, mööblikatted, tekid, padjad ja jalanõud).

Pakendamine:

Tekstiilijäätmed pakenda läbipaistvasse kotti ning vii hoones asuvasse ohtlike jäätmete ruumi (vt asukohti punktis 3.2).

4.2 Ohtlikud jäätmed

4.2.1 Erikäitlust vajavad meditsiinilised jäätmed

4.2.1 Erikäitlust vajavad meditsiinilised jäätmed loetelu on kirjas meditsiiniliste jäätmete erikäitlemise juhendis, JKL-61, p. 2.

Pakendamine:

Vere, vereproduktide, muude kehavedelike ja eristega küllastunud materjalid pakendatakse tekkekohas erimärgistusega kollastesse prügikottidesse vältides keskkonna objektide ja koti välispinna saastumist, samuti tervishoiutöötaja naha ja riiete saastumist. Prügikott suletakse kindlalt spetsiaalse plastiksulguriga, kotile märgitakse jäätmed tekitanud osakonna nimi ja jäätmete nimetus ning hoiustatakse lähimas jäätmehoidlas (vt käesoleva juhendi punkt 3.2), kus asuvad erimärgistusega kollaste kaantega jäätmekonteinerid. Koti välispinna saastumise või koti purunemise korral asetatakse see koos sisuga uude kollasesse prügikotti. Eritiste plekkide eemaldamisel juhendatakse Mikroorganismide haiglasisesse leviku vältimise juhendist (JKL-52). Täitunud prügikott suletakse plastiksulguriga, märgistatakse jäätmetekitaja nimega ning toimetatakse üksuse juures olevasse jäätmehoidlasse, kus asuvad erimärgistusega kollaste kaantega jäätmekonteinerid.

Saastunud ja kasutamata terariistad pakendatakse tekkekohas järgides ohutusnõudeid terariistade kasutamisel (JKL-17) ühekordse kasutusega spetsiaalsesse kollasesse konteinerisse vältides konteineri välispinna saastumist ja pakendaja naha vigastumist. Protseduuri tegemisel peab teravate jäätmete konteiner olema kaeulatuses. Teravad jäätmed tuleb pärast kasutamist koheselt ära visata. Süstlanõela kaitse tagasi panek pärast nõela kasutamist on keelatud. Teravate jäätmete konteinerid tuleb sulgeda ja utiliseerida, kui nad on kolmveerandtäis. Konteineri välispinna saastumisel vere ja teiste kehavedelike pritsmetega, juhendatakse Mikroorganismide haiglasisesse leviku vältimise juhendist (JKL-52).

Spetsiaalseid konteinereid peab olema piisaval hulgal, need peavad olema vajadusel transporditavad (protseduuri toimumise kohta viimiseks). Täitunud jäätmenõu suletakse korralikult ning asetatakse lähimal asuvasse kollasesse jäätmekotti ning toimetatakse koos kollase jäätmekotiga lähimasse jäätmehoidlasse, kus asuvad erimärgistusega kollaste kaantega jäätmekonteinerid

Patoloogilised jäätmed pakendatakse tekkekohas erimärgistusega kollastesse prügikottidesse vältides koti välispinna saastumist. Prügikott suletakse kindlalt spetsiaalse plastiksulguriga, kotile märgitakse jäätmed tekitanud osakonna nimi ja jäätmete nimetus ning hoiustatakse lähimas patoloogiliste jäätmete jäätmehoidlas. Patoloogiliste jäätmete kogumiskohtade asukohti vaata punkt 3.3.

Erikäitlust vajavate meditsiiniliste jäätmete kogumiseks tuleb kasutada metallist, jalgpedaaliga ja kaanega prügikotistatiivi või Longopac süsteemi.

Erikäitlust vajavate meditsiiniliste jäätmete sorteerimise ja pakendamise juhend vt [lisa 1](#).

4.3 Ravimijäätmed

Ravimijäätmed on antud dokumendi kontekstis kõlbatud ravimid ja ravimijäägid.

4.3.1 Üldised nõuded ravimijäätmete käitlemise kohta

Osakonna ravimite käitlemisega seotud töötajad jälgivad ravimite väliseid muutusi ja kõlblikkusaega.

Ravimid, mille kõlblikkusaeg on möödunud, eraldatakse koheselt kasutusel olevatest ravimitest.

Osakonnas peab olema ravimijäätmete kogumiseks ettenähtud koht, mis on vastavalt märgistatud ja kirjeldatud Kliinikumi DHSis Osakonna ravimite käitlemise ruumikaardil (teabekaartide all). Hoiutingimused peavad välistama ravimijäätmete taas sattumise käibesse ning tagama inimeste ja keskkonna ohutuse.

Tsütostaatiliste ravimite jäätmekäilust vaata punktist 4.4.

Elektrolüütide, dialüüsi- ja toitelahused ei ole ohtlikud jäätmed, mistõttu nende jääke võib valada kanalisatsiooni ja pakendid visata pakendijäätmetesse.

4.3.2 Kõlbatud ravimid

Kõlbatud ravimid on kõik originaalpakendis ravimid, mis ei vasta kvaliteedinõuetele või mille kõlblikkuse aeg on möödunud (aegunud) või mille kasutamine on Eesti Vabariigis keelustatud või mis mõnel muul põhjusel ei leia sihipärast kasutamist.

Kui märgatakse, et ravimi pakend, märgistus või infoleht ei vasta nõuetele või sisaldab väära või eksitavat teavet, eraldatakse antud ravim teistest ning teavitatakse probleemist apteeki. Edasised juhised ravimi käitlemiseks (kohapealseks hävitamiseks või apteeki tagastamiseks) tulevad apteegist.

Hulgimüügiettevõtte või Ravimiameti tagasikutsumisteate alusel käibelt kõrvaldatavad ravimid märgistatakse ja eraldatakse käibel olevatest ravimitest ning antakse apteegile üle ravimite mahakandmise-üleandmise aktiga (VKL-106). Apteek tagastab ravimid vastavalt tagasikutsumise teatises antud juhistele.

Patsientide isiklikud ravimid, mis on aegunud või mida patsient enam ei vaja, kõrvaldatakse patsiendi nõusolekul käibelt sarnaselt teiste kõlbatute ravimitega.

Originaalpakendis aegunud ravimid eraldatakse koheselt kasutusel olevatest ravimitest. Need tagastatakse ravimite mahakandmise-üleandmise akti (VKL-106) alusel apteeki **VÕI eemaldatakse pakendist ja käideldakse kui ravimijääke (v.a eriarvestusele ja arvestusele kuuluvad ravimid; vt punkt 4.3.3).**

Apteek kogub osakondadest tagastatud kõlbatud ravimid erimärgistusega pruuni või roosasse jäätmekotti. Jäätmekoti täitumisel markeerib nimega „Apteek“ ja kott transporditakse vastavasse jäätmeruumi (konteinerite asukohti vaata punkt 3.2).

Apteek annab kõlbatud ravimid üle keskkonna- ja puhastuse osakonnale koos vormistatud kliinikumisese ohtlike jäätmete saatelehega (VKL-324).

4.3.3 Kõlbatute (sh aegunud) eriarvestusele ja arvestusele kuuluvate ravimite käitlemine

Kõlbatuid eriarvestusele ja arvestusele kuuluvaid ravimeid tuleb apteegile tagastamiseni säilitada vastavalt ette antud nõuetele (vt Ravimite käitlemise kord (PKL-107) ja eriarvestusele ja arvestusele kuuluvate ravimite käitlemise juhend (JKL-219)), seejuures tuleb välistada nende manustamine patsientidele (nt tähistada tekstiga „kõlbatu ravim“). Samuti tuleb pidada nende kohta kuni apteegile üleandmiseni arvestust (vt Ravimite käitlemise kord (PKL-107) ja arvestusele kuuluvate ravimite käitlemise juhend (JKL-219)). Kõlbatud eriarvestusele ja arvestusele kuuluvad ravimid tuleb enne apteegile üle andmist Kliinikumi ravimite mahakandmise-üleandmise akti (VKL-106) alusel osakonna eriarvestusraamatust maha kanda. Eriarvestusele kuuluvate ravimite mahakandmisakte säilitatakse koos teiste eriarvestuse dokumentidega 5 aastat.

Kõlbmatuid eriarvestusele ja arvestusele kuuluvaid ravimeid tuleb apteegis hävitamiseni säilitada vastavalt ette antud nõuetele. Samuti tuleb pidada nende kohta kuni jäätmekäitlejale üleandmiseni arvestust (Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete käitlemise, arvestuse ning aruandluse juhend apteegis (JAP-28)).

Apteek annab kõlbmatud eriarvestusele ja arvestusele kuuluvad ravimid hävitamiseks üle vastavat õigust omavale jäätmekäitlusettevõttele.

Kõlbmatute eriarvestusele ja arvestusele kuuluvate ravimite üleandmisel jäätmekäitlusettevõttele vormistatakse „Eriarvestusele ja arvestusele kuuluvate ainete ja ravimite arvestuse ja hävitamiseks üleandmise akt“ (VAP-35), milles märgitakse üle antava ravimi nimetus, tootja nimi, ravimipartii number, kogus, ravimid hävitamiseks üle andnud isiku ja ravimid vastu võtnud isiku nimi. Üleandmist ja vastuvõtmist kinnitatakse allkirjade ja kuupäevaga. Akt koostatakse ühes eksemplaris, mis jääb apteegile.

Eriarvestusele ja arvestusele kuuluvate ravimite „Eriarvestusele ja arvestusele kuuluvate ainete ja ravimite arvestuse ja hävitamiseks üleandmise akt“ säilitatakse 5 aastat.

4.3.4 Ravimijäägid

Ravimijäägid on esmasest pakendist eemaldatud ravimid, mis on jäänud kasutamata ravimite manustamiseks ettevalmistamisel või mida ei ole ette nähtud aja jooksul patsiendile manustatud. Näiteks pakendist välja võetud, poolitatud või purustatud suukaudsed ravimid või manustamiseks ettevalmistatud kuid manustamata jäänud süste- või infusiooniravimid ja nende jäägid.

Ravimite ettevalmistamisel ja manustamisel tekkivad ravimite (v.a eriarvestusele ja arvestusele kuuluvate ravimite jäägid; vt. punkt 4.3.5) jäägid hävitatakse tekkekohal, visates need spetsiaalset erimärgistusega mittetaasavatasse kanistrisse või spetsiaalsesse erimärgistusega jäätmekotti.

Spetsiaalse erimärgistusega ravimijääkide **konteineri põhja on kohustuslik panna absorbent**. Konteineri täitumisel tuleb **konteiner märgistada osakonna nimega, konteineri kaas tuleb korrektselt lõplikult sulgeda (ei ole enam avatav)**.

Spetsiaalse erimärgistusega pruuni **jäätmekoti põhja on kohustuslik panna absorbent**. **Jäätmekoti** täitumisel tuleb kott **märgistada osakonna nimega**, sulgeda korrektselt plastiksulguriga

Pakendamine:

Ravimijääkide puhul **tuleb kanistrisse panna:**

- manustamiseks ettevalmistatud suukaudsed ravimid, mis ei ole leidnud kasutamist (poolitatud või purustatud suukaudsed ravimid);
- süste- ja infusioonilahuste ettevalmistamisel kasutatud ampullid koos jääkidega (k.a. tühjad ampullid);
- süste- ja infusioonilahuste ettevalmistamisel kasutatud nõelad;
- esmasest pakendist eemaldatud aegunud ravimid (nt tabletid, lahused jne).

Ravimijääkide puhul **tuleb ravimijääkide kotti panna:**

- manustamiseks ettevalmistatud, kuid kasutamata jäänud süste- või infusioonravimid ja nende jäägid viaalides;
- ravimiga koosolev taara (pakendid, v.a ampullid);
- teisesest pakendist eemaldatud aegunud ravimid (nt karbist välja võetud blisterpakendid, poolikud salvituubid jne).

Täitunud ravimijääkide konteinerid ja kotid tuleb transportida keldris olevasse jäätmeruumi (konteinerite asukohti vaata punkt 3.2).

Punktis 3.2 toodud ravimijääkide kogumiskohad (jäätmeruumid) on lukustatud. ravimijääkide kotte ja kanistreid võivad kogumisruumidesse viia ainult jäätmed tekitanud osakonna töötajad.

Aadressil L. Puusepa 8 asuvad ravimijääkide kogumisruumid on videovalve all ning kogumisruumidesse saab siseneda ainult läbipääsukaardiga.

Teistel aadressidel asuvad ravimijääkide kogumisruumide võti asub osakonnas.

Ravimijääkide sorteerimise juhend vt [lisa 2](#).

4.3.5 Eriarvestusele ja arvestusele kuuluvate ravimijääkide käitlemine

Osakonnas esmasest pakendist välja võetud ja kõlbmatuks muutunud eriarvestusele ja arvestusele kuuluvaid ravimijääkmeid tuleb hävitada tekkekohas nõuete kohaselt (vt punkt 4.3.4).

Eriarvestusele ja arvestusele kuuluvate ravimijääkide kogumiseks kasutada samasid kogumisanumaid, mis ravimijääkide kogumisel.

Pakendamine:

Eriarvestusele ja arvestusele kuuluvate ravimijääkide puhul **tuleb ravimijääkide kanistrisse panna:**

- manustamiseks ettevalmistatud suukaudsed eriarvestusele ja arvestusele kuuluvad ravimid, mis ei ole leidnud kasutamist (poolitatud või purustatud suukaudsed ravimid);
- manustamiseks ettevalmistatud, kuid manustamata jäänud süste- või infusioonravimid ja nende jäägid. Süstlas, viaalis ja ampullis olev kasutamata lahus tuleb konteinerisse süstida või valada tühjaks;
- tühjaks valatud ampullid;
- tühjad viaalid.

Eriarvestusele ja arvestusele kuuluvate ravimijääkide puhul **tuleb ravimijääkide kotti panna:**

- tühjad süstlad või muu taara (v.a ampullid) koos nende juurde kuuluvate lisasüsteemidega.

Täitunud ravimijääkide konteinerid ja kotid tuleb transportida hoone keldris olevasse jäätmeruumi (konteinerite asukohti vaata punkt 3.2).

Punktis 3.5 toodud ravimijääkide kogumiskohad (jäätmeruumid) on lukustatud. Ravimijääkide kotte ja kanistreid võivad kogumisruumidesse viia ainult jäätmed tekitanud osakonna töötajad.

Aadressil L. Puusepa 8 asuvad ravimijääkide kogumisruumid on videovalve all ning kogumisruumidesse saab siseneda ainult läbipääsukaardiga.

Teistel aadressidel asuvad ravimijääkide kogumisruumide võti asub osakonnas.

Ravimijääkide sorteerimise juhend vt [lisa 2](#).

4.4 Tsütostaatilised jäätmed

Tsütostaatilised jäätmed on:

- käibelt kõrvaldatud tsütostaatilise, toksilise jm ohtliku toimega ravimid, nende jäägid või nende pakendid ning manustamiseks ettevalmistamisel või manustamisel kasutatud vahendid;
- patsiendi kehavedelikega saastunud ühekordsed vahendid (sidumismaterjal, ühekordsed kindad, põlled, ühekordsed linad, neerukausid, pesemiskindad, tühjendatud uriinikotid, drenid jne), kui tsütostaatikumi(de) manustamisest on möödas vähem kui 48 tundi.

Uriinikotid, drenid ja muud vahendid, mis sisaldavad rohkesti kehavedelikke, tühjendatakse tualettpotti madalal kõrgusel vältides pritsmete tekkimist. Seejärel suletakse tualettpoti kaas ning lastakse kaks korda vett peale.

Pakendamine:

Tsütostaatikumidega kokku puutunud ravimijäätmed, pakendid (sh infusiooniliinid) ja ühekordsed vahendid visatakse tekkekohal kohealt SEAL SAFE aparati, seejärel pannakse esmane pakend punasesse spetsiaalse märgistusega prügikotti. Prügikott tuleb sulgeda plastiksulguriga. **Pakend tuleb märgistada osakonna nimega.**

Osakonnas, kus tsütostaatiliste ravimite käitlemine on sage, peab olema SEAL SAFE aparaat.

Osakonda, kus tsütostaatilised ravimid on kasutusel harva, tuuakse SEAL SAFE aparaat ravimi kasutamise ajaks.

Juhul kui SEAL SAFE aparaat ei ole kättesaadav, siis tuleb nimetatud jäätmed visata lekkekindlasse prügikotti, mis suletakse sulguriga ja seejärel pakendatakse punasesse spetsiaalse märgistusega prügikotti.

Tsütostaatilised jäätmed viiakse tekkejärgselt tsütostaatiliste jäätmete konteinerisse, mis asuvad struktuuriüksuste erikäitlust vajavate meditsiiniliste jäätmete jäätmehoidlates. Jäätmehoidlate asukohta vaata punkt 3.5.

4.5 Muud ohtlikud jäätmed

Punktis 4.5 toodud ohtlikud jäätmed, v.a elavhõbedajäätmed, viia punktis 3.2 välja toodud ohtlike jäätmete ruumi koos täidetud ohtlike jäätmete saatekirjaga VKL-324 või osakonna vastutaval isikul tellida dispetšerilt telefonil 731 8351 transport, et viia tekkinud ohtlikud jäätmed N. Lunini 8 asuvasse jäätmekeskusesse. Kliinikumi keskkonna- ja puhastuse osakond annab ohtlikud jäätmed üle jäätmekäitlusettevõttele.

4.5.1 Kemikaalide jäätmed**Pakendamine**

Kemikaalide jäätmed koguda suletavasse mittepurunevasse vastava märgistusega anumasse, mis ei reageeri kemikaaliga. Võimalusel kasutada kemikaali originaalpakendit, millel on säilinud originaalmärgistus.

Kemikaalide jäätmed selekteerida erinevate liikidena. Iga liik eraldi anumasse.

Kemikaalide andmed pakendil peavad olema selgelt loetavad. Kohustuslikud andmed: kemikaali nimetus, valmistaja või importija nimi, aadress, ohutunnus, riski kirjeldus, ohutusnõuete kirjeldus.

Pakendile kirjutada „**kemikaalide jäätmed**“, lisaks osakonna nimi ja kuupäev.

Jäätmete üleandmine tuleb vormistada ohtlike jäätmete saatelehega, vorm VKL-324.

4.5.2 Elavhõbedajäätmed

Elavhõbedajäätmed tekivad purunenud või vanadest termomeetritest ning elavhõbedat sisaldavatest reagentidest. Siia kuuluvad ka amalgaamijäätmed.

Pakendamine:

Kogutakse tekkekohal plastik- või klaaspurki, mille kork peab tihedalt sulguma. Kogumisenõu peab olema veega täidetud nii, et vesi katab elavhõbedat (vajalik aurustumise vältimiseks).

NB! Erineval kujul esinevat elavhõbedat sisaldavad jäätmed tuleb hoida üksteisest eraldi.

Pakend kirjutada „**elavhõbedajäätmed**“, lisaks osakonna nimi ja kuupäev.

Jäätmete üleandmine tuleb vormistada ohtlike jäätmete saatelehega, vorm VKL-324.

Elavhõbedajäätmed tuleb viia N. Lunini 8 asuvasse jäätmekeskusesse.

4.5.3 Kasutatud elavhõbedalambid, s.h. säästupirnid

Kasutusest kõrvaldatud halogeentorud, päeva valguslambid ning elavhõbedalambid valgustitest.

Pakendamine:

Kasutamiskõlbmatud elavhõbedalambid panna suletavasse pappkasti või originaalpakendisse nii, et lambid ei puruneks.

Pakend kirjutada „**elavhõbedalambid**”, lisaks osakonna nimi ja kuupäev.

Jäätmete üleandmine tuleb vormistada ohtlike jäätmete saatelehega, vorm VKL-324.

4.5.4 Kasutatud (aegunud) või riknenud akud ja patareid**Pakendamine:**

Pakendada pappkasti.

Pakendile kirjutada „**aegunud akud ja patareid**”, lisaks osakonna nimi ja kuupäev.

Jäätmete üleandmine tuleb vormistada ohtlike jäätmete saatelehega, vorm VKL-324.

4.5.5 Kasutuselt kõrvaldatavad infotehnoloogilised seadmed

Kasutuselt kõrvaldatavad infotehnoloogilised seadmed (arvutid, monitorid, printerid jne) peab üle andma informaatikateenistuse infraosakonnale.

Täiendav informatsioon ja kokkuleppimine kasutuselt kõrvaldatavate infotehnoloogiliste seadmete äraveoks toimub Arvutiabi telefoninumbril 731 9222 või arvutiabi@kliinikum.ee e-posti aadressil.

4.5.6 Kasutustelt kõrvaldatud meditsiiniseadmed

Osakond peab arvelt maha kantud seadme üle andma haldusvaldkonna meditsiinitehnika osakonnale vastavalt meditsiiniseadmete haldamise korrale (PKL-138).

Maha kantud seadmeid ei ole lubatud edasi kasutada ega tellida neile remonti.

Meditsiinitehnika osakond peab vormistama jäätmekäitluseks üleandmiseks ohtlike jäätmete saatelehe VKL-324 ning seejärel koos täidetud saatelehega viima maha kantud meditsiiniseadme hoone lukustatud ohtlike jäätmete ruumi.

4.5.7 Radioaktiivsed jäätmed

Kasutusest kõrvaldatud ravi- ja diagnostilise otstarbega radioaktiivsed ained ning kiirgusallikatega kokkupuutunud ained ja esemed (kindad, paber, linad, segaolmejäätmed jt).

Jäätmed pakendada säilituspakendisse, mis markeerida radioaktiivse aine ohumärgiga. Pakend tuleb kindlalt sulgeda. Suure aktiivsusega jäätmete korral tuleb säilituspakend asetada kiirgusvarjestatud konteinerisse. Pakendi markeering peab sisaldama järgmiseid andmeid: isotoop, pakendi number, pakendi avamise ja sulgemise kuupäev, doosikiirus konteineri pinnal sulgemise kuupäeval.

Edasi hoitakse neid jäätmeid nuklearmeditsiini osakonna radioaktiivsete jäätmete hoidlas, L. Puusepa 8, F-korpus, soklikorrus, ruumides nr F005 ja F006.

Pärast kümnekordse poolestusaja hoidmist, säilituspakend jäätmetega kontrollitakse dosimeetriselt vastavalt kehtestatud radioaktiivsete jäätmete vabastamistase nõutele. Kui jäätmete aktiivsustase ei ületa kehtestatud vabastamisetaset, siis jäätmeid edasi ei käsitleta enam radioaktiivsete jäätmetena, vaid käsitletakse jäätmetena vastavalt jäätmekäitluseeskirjale (PKL-89).

4.6 Muud jäätmed**4.6.1 Kasutuks muutunud delikaatseid isikuandmeid sisaldavad andmekandjad**

Kasutuks muutunud delikaatseid isikuandmeid sisaldavad andmekandjad on näiteks paberdokumentatsioon, röntgenfilmid, magnetlindid jm.

Hävitamisele kuuluvad delikaatseid isikuandmeid sisaldavad andmekandjad tuleb hoida kõrvalistele isikutele kättesaadamatus kohas (lukustatud ruumis, seifis, raudkapis).

Pakendamine:

Pakendada pappkasti. Pakendile tuleb kirjutada „**dokumentatsioon hävitamiseks**”, lisaks osakonna nimi ja kuupäev.

Kõik delikaatseid isikuandmeid sisaldavad andmekandjad tuleb üle anda hävitamisele saatmiseks jäätmekeskusesse asukohaga N. Lunini 8. Transport tuleb kokku leppida dispetšeriga telefonil 731 8351.

Delikaatset infot sisaldavat pabereid tuleb esimese eelistusena purustada tekitaja osakonnale lähimas paberipurustajas.

Kõik hävitamisele määratud andmekandjad, mis on üle antud keskkonna- ja puhastuse osakonnale, saadetakse edasi hävitamisele vastavat keskkonnaluba omavale andmekandjate hävitusteenust pakkuvale lepingupartnerile.

4.6.2 Vanametallijäätmed

Täpsem informatsioon ja kokkuleppimine vanametalli äraveoks lepitakse kokku keskkonna- ja puhastuse osakonnaga telefonidel 731 8491.

4.6.3 Suurjäätmed

Täpsem informatsioon ja kokkuleppimine suurjäätmete kogumiseks ja äraveoks toimub keskkonna- ja puhastuse osakonna kaudu telefonil 731 8491.

4.6.4 Euroalused

Tarnijale tagastavad euroalused tuleb tagastada tarnijale. Euroalused, mida saab tagastada tarnijale (kuid vajavad ajutist vaheladustamist) või kasutada Kliinikumi teiste tegevuste tarbeks, tuleb ladustada lukustatud laos. Euroalused, mida ei saa tagastada, tuleb viia ehitusjäätmete konteinerisse. Täpsem info majandusosakonna juhatajalt.

4.7 Lisainfo

4.7.1. keskkonna- ja puhastuse osakonnast, N. Lunini 8, tel 731 8491, keskkond@kliinikum.ee.

4.7.2. info jäätmeringi veograafiku kohta 731 8491, keskkond@kliinikum.ee

4.7.3. ohtlike jäätmete transpordi tellimiseks osakonnast N. Lunini 8 asuvasse jäätmekeskusesse 731 8351;

4.7.4. SealSafe süsteeme tsütostaatiliste jäätmete kogumiseks saab laenutada keskkonna- ja puhastuse osakonnast, L. Puusepa 8, 731 8491, keskkond@kliinikum.ee

4.7.5. Erinevaid jäätmekotte, kanistreid ja kogumiskaste saab tellida logistikakeskusest, apteegitarvikud@kliinikum.ee

VIITED

PKL-107 Ravimite käitlemise kord;

JKL-70 Ravimite säilitamise juhend;

JAP-28 Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete käitlemise, arvestuse ning aruandluse juhend Kliinikumi apteegis;

VKL-106 Ravimite mahakandmise/üleandmise akt;

JKL-145 Tsütostaatikumide käitlemise juhend;

JKL-141 Kasvajatevastaste ravimite käitlemisel tekkinud saastuse likvideerimise juhend;

VKL-277 Kasvajavastaste ravimitega toimunud õnnetusjuhtumi raport;

JKL-52 Mikroorganismide haiglasisesse leviku vältimise juhend;

PKL-138 Meditsiiniseadmete haldamise kord;

JKL-61 Meditsiiniliste jäätmete erikäitlemise juhend;

VKL-324 Kliinikumi sisene ohtlike jäätmete saateleht;

JKL-90 Töökeskkonna siseauditi teostamise juhend;

Lisad:

LISA 1. Erikäitlust vajavate meditsiiniliste jäätmete sorteerimine ja pakendamine

LISA 2. Ravimijääkide käitlemine

LISA 3. Olme- ja taaskasutatavate jäätmete sorteerimine ja pakendamine

LISA 1. Erikäitlust vajavate meditsiiniliste jäätmete sorteerimine ja pakendamine

Erikäitlust vajavate meditsiiniliste jäätmete sorteerimine ja pakendamine

Kollane erimärgistusega torkekindel kanister

- Haavaõmblusniit koos nõelaga;
- Nõelad;
- Vere jt. kehavedelikega saastunud süstlad, mille nõel on kinnitatud korpuse külge (insuliinisüstlad jne);
- Skalpelligesid;
- Veenipunktsiooni komplekt;
- Lantsetid;
- i/v kateetrid ja kanüülid;
- Trocar ja epitsüstoomi punktsiooni nõelad.

Kollane erimärgistusega prügikott

- Aspiratsioonikateetrid, intubatsioonitorud;
- Aspiratsioonikotid;
- Angiograafia tarvikud;
- Analüüside katsutid (kasutatud/kasutamata);
- Hingamisaparaadi filtrid;
- Ühekordsed kasutatud hingamisvoolikud;
- Kusepõie kateetrid;
- **Tühjendatud** uriinikotid;
- Hemodialüüsi süsteem ja **tühjendatud kogumiskott**;
- Peritoneaaldialüüsi süsteem ja **tühjendatud kogumiskott**;
- Haavadreen koos kogumisnõuga (**ei tühjendata**);
- Pleuradreen koos kogumisnõuga (**ei tühjendata**);
- Nasogastraalsond ja tühjendatud kogumiskott;
- Verega tugevalt saastunud kindad, mütsid, maskid, neerukausid jne;
- Verised operatsioonipiirkonna katmis-materjalid;
- Verekotid ja vereülekandesüsteemid;
- Kasutatud i/v infusiooni süsteemid;
- Süstalde korpused (**kui ei sisalda ravimijäätmeid**).

LISA 2. Ravimijääkide käitlemine

Ravimijääkide käitlemine

Eriarvestusele ja arvestusele kuuluvate ravimite jäägid

RAVIMIJÄÄKIDE KONTEINERISSE PANE:

- Manustamiseks ettevalmistatud suukaudsed eri-arvestusele ja arvestusele kuuluvad ravimid, mis ei ole leidnud kasutamist (poolitatud või purustatud suukaudsed ravimid);
- Manustamiseks ettevalmistatud, kuid manustamata jäänud süste- või infusioonravimid ja nende jäägid.
Tühjad ampullid ja viaalid.
- Pane tähele! Süstlas, viaalis ja ampullis olev kasutamata lahus tuleb konteinerisse süstida või valada tühjaks.**

PRUUNI/ROOSASSE RAVIMIJÄÄKIDE KOTTI PANE:

- Tühjad süstlad koos selle juurde kuuluvate lisasüsteemidega (süstal, infusioonisüsteem, perfuusoriliin).

Kõikide teiste ravimite jäägid

RAVIMIJÄÄKIDE KONTEINERISSE PANE:

- Manustamiseks ettevalmistatud suukaudsed ravimid, mis ei ole leidnud kasutamist (poolitatud või purustatud suukaudsed ravimid)
- Tühjad ja ravimijääkidega ampullid

PRUUNI/ROOSASSE RAVIMIJÄÄKIDE KOTTI PANE:

- Manustamiseks ettevalmistatud, kuid manustamata jäänud süste- või infusioonravimid ja nende jäägid, koos nende juurde kuuluvate lisasüsteemidega (süstal, infusioonisüsteem, perfuusoriliin)
- Ravimiga koosolev taara (pakendid, v.a. ampullid)

Tsütostaatilised jäätmed

PUNASESSE TSÜTOSTAATILISTE JÄÄTMETE KOTTI PANE:

- Manustamiseks ettevalmistatud, kuid manustamata jäänud lahustatud ja/või lahjendatud ravimi ravimijäägid
- Kõik ravimi manustamisega kokku puutunud ühekordsed tarvikud
- Esmalt pakenda SEAL SAFE süsteemi, seejärel punasesse kotti!**

Pane tähele!

- Ravimijääkide konteineri ning koti põhja **ON KOHUSTUSLIK PANNA ABSORBENT!**
- Täitunud ravimijääkide konteineri kaas tuleb korrektselt lõplikult sulgeda (ei ole enam avatav).
- Täitunud ravimijääkide konteiner ning kott tuleb märgistada osakonna nimega.
- Täitunud ravimijääkide konteiner ja kott tuleb transportida hoone keldris olevasse lukustatud jäätmete kogumisruumi **OSAKONNA ENDA TÖÖTAJA** poolt.
- Elektrolüütide, dialüüsi- ja toitelahused ei ole ohtlikud jäätmed, mistõttu nende jääke võib valada kanalisatsiooni ja pakendid visata pakendijäätmetesse.

Lisainfo tel: 731 8490, 731 8491 keskkonnaosakond n. Lunini 8

LISA 3. Olme- ja taaskasutatavate jäätmete sorteerimine ja pakendamine

SORTEERIMISJUHE

BIOJÄÄTMED

PAKENDID

PABER JA PAPP-PAKEND

SEGAOLMEJÄÄTMED

Biojätmed pane prügikasti lahtiselt. Prügikastis on biolagunev prügikott.	Pakendid peavad olema puhtad. Loputa vajadusel, et ei määriks teisi pakendeid. Väga määrdunud pakendid pane segaolmejäätmetesse (pesemise asemel). Jäta korgid-kaaned peale.	Voldi suured papist pakendid kokku või rebi tükideks, nii võtavad nad vähem ruumi. Veendu, et materjal on puhas ja kuiv.	Kogu pakendi- ja biojätmed eraldi ja segaolmejäätmete hulk väheneb märgatavalt!
✓ SOBIB: - Riknenud toit ja toidujäätmed - Tahked riknenud puu- ja köögiviljad, nende koored - Liha- ja kalajäätmed, kalaluud - Muna- ja päklikoored - Pabermassist munarestid - Majapidamispaper - Pabersalvrätid - Kohvipaks, paberfiltrid - Lõikelilled, ilma potita - Toataimed	✓ SOBIB: - Kilekotid ja pakkekile - Tarbekaupade pakendid - Leiva ja saia kotid, singi ja juustu pakendid - Salatikarbid - Konservikarbid - Alumiiniumpurgid - Metallkorgid ja -kaaned - Piima- ja piimatoodete, mahlapakendid - Toote ümber olnud penoplast	✓ SOBIB: - Paberist ja papist pakendid - Paberkotid - Pakkepaber - Ajalehed - Reklaamlehed - Kataloogid - Paberist ja papist kaustikud - Kirja- ning joonistuspaper - Ümbrikud - Ilma kaaneta raamatud - Lamineerimata kartong - Lainepapp	✓ SOBIB: - Ühekordsed vahtplastist toidukarbid - Ühekordsed biolagunevad toidukarbid - Ühekordsed kahvlid-noad - Ühekordsed kohvitopsid - Määrdunud pakend - Maskid - Küsetuspaber - Foolium - Katkised kruusid ja taldrikud - Näritud näts - Elektripirnid (v.a. säästupirnid) - Kasutatud pastakad
✗ EI SOBI: - Vedelad toidujääd - Ühekordsed vahtplastist toidukarbid - Ühekordsed biolagunevad toidukarbid - Ühekordsed kohvitopsid - Maskid	✗ EI SOBI: - Määrdunud pakendid - Maskid - Ühekordsed vahtplastist toidukarbid - Ühekordsed biolagunevad toidukarbid - Ühekordsed kohvitopsid - Plastist tooted, mis ei ole pakendid	✗ EI SOBI: - Delikaatset infot sisaldav dokumentatsioon - Määrdunud/vettinud paber ja papp - Pehmepaber (nt majapidamispaper) - Fooliumi või kilet sisaldav paber, papp, kartong (nt mahlapakid, kommi- ja šokolaadi paberid) - Maskid - Ühekordsed toidunõud - Ühekordsed kohvitopsid	✗ EI SOBI: - Puhtad pakendid - Biojätmed • BIOLAGUNEVAID NÕUD tuleb panna segaolmejäätmetesse, sest Eestis ei ole veel kasutusel sellist biojätmete komposteerimise tehnoloogiat, mis võimaldaks komposteerida biolagunevaid nõusid.

KÕIK OHTLIKUD JÄÄTMED JA DELIKAATSET INFOT SISALDAVAD ANDMEKANDJAD TULEB ÜLE ANDA KESKKONNA- JA PUHASTUSE OSAKONNALE!

LISAINFO telefonidel 731 8490, 731 8491 keskkonna- ja puhastuse osakond N. LUNINI 8